

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt LIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

inquam, esse censetis? Nimirum si caritate destituitur, solaque scientia inflatur & extollitur, Antichristus est in templo Dei sedens & se ostendens tanquam sit Deus. His congruunt quae de Romano Pontifice scribit Ioannes Saresberienensis lib. vi. de nugis curialium cap. xxiv. Sed & ipse Romanus Pontifex omnibus gravis & ferè intolerabilis est. Praeterea omnes arguunt quòd ruentibus & collabentibus Ecclesiis quas patrum construxit devotio, altaribus quoque incultis, palatia extruit, & ipse non modò purpuratus sed deauratus incedit.

XVI. Purpuram fuisse vestem ordinariam Pontificum Romanorum colligitur etiam ex pluribus aliis veterum scriptorum testimoniis, quae heic congerere operae pretium duximus. Otto Frisingensis loquens de electione Leonis IX. id testatur his verbis: *Hic ex nobili Francorum prosapia oriundus, auctoritate regalis excellentia ad sedem beati Petri destinatus fuerat; cumque assumpta purpura pontificali per Gallias iter ageret, contigit eum Cluniacum venire, uti tunc praefatus Hildebrandus prioratus, ut dicitur, obedientiam administrabat. Et paulò post: Inclinatus ille ad monitum ejus, purpuram deponit &c.* Colligitur illud ipsum ex Actis vitae Gregorij VII. à Baronio relatis; in quibus post narrata quae in electione ejus contingere, demum ista adduntur: *Indutus rubea chlamyde, sicut est mos, & Papali mitra insignitus, invitus & marens in beati Petri cathedram fuit inthronizatus.* Chlamydem illam rubeam fuisse indumentum quo uti tum solerent Summi Pontifices evincitur etiam ex scripto codice Vaticano cujus fragmentum refert Baronius. Agebatur de dejectione Burdini, qui Gregorij VIII. nomine assumpto Romanam cathedram diù tenuerat adversus Gelasium secundum & Callistum secundum. Huic ergo victo ea ignominia irrogata est ut *preparato camelo pro alto caballo, & indutus pilosa pelle vervecis pro chlamyde rubea, positus sit ex adverso super camelum, dataque sit ei in manibus pro frano cauda cameli, atque ita in Urbem introductus sit.*

XVII. Rem istam conficiemus adhuc duobus exemplis. Cadalous Parmensis Episcopus Romanam sedem invaserat post Nicolaum secundum. Ad hunc ergo scribens Petrus Damiani, eumque redarguens, his inter alia verbis eum compellat: *Habes nunc forsitam mitram, habes juxta morem Romani Pontificis rubeam cappam.* Leo Ostiensis describens electionem Victoris III. docet primùm illum invitum electum esse, eique Victoris nomen à clero & populo impositum fuisse. *Sed quoniam haec omnia, ut diximus, contra ejus animum fiebant, cappam quidem rubeam induit, Alba verò induere cum nunquam potuerunt.* Fa-

Tom. II.

cilius quippe erat Pallium superponere nolenti quàm Albam, quae manicas habet. In Pallio verò sive manto aut Pluviali, ut sequentis seculi vocabulis utar, posita erat electionis consummatio, uti dicemus ad Arnulphum Lexoviensem. Revertamur nunc ad causam Legatorum.

XVIII. Itaque Romani Pontifices, ut reverentiam Legatis suis conciliarent, cum eis communicabant usum chlamydis rubeae quoad essent in legatione constituti. Nam & diù antè quàm Romani Pontifices rubeam vestem concederent Cardinalibus, sive id factum à Bonifacio octavo, sive à Paulo secundo, diù inquam ante hoc privilegium Legati vestibus rubeis utebantur. Testatur istud de Pelagio Episcopo Albanensi, qui Legatus apostolicae sedis in Oriente fuit aëvo Innocentij tertij, Georgius Logotheta: *Purpurea illi salaria, inquit, ejusdem coloris vestimenta, frenaque & sagum pariter purpurea erant.* Vidimus deinde Matthaeum V. vestimonasteriensem, cum de insignibus Legatorum loqui vellet, rubras vestes dixisse. Denique Bzovius adnotat Dominicanis suis in Polonia gerentibus legationem apostolicae sedis indultum fuisse ab Innocentio IV. ut rubeo galero, rubeis sandaliis, ocreis & chirothecis rubeis caput & manus ac pedes tegerent, ut his purpureis ornamentis significarent, inquit, mortibus devota gestare capita igneque ardentissimo exaestuare ad praeparationem evangelij pacis. Innocentius ille qui primus Cardinalium ornamenta invenit, primùm eos galero rubeo uti concessit, ut ea nota distinguerentur à ceteris ecclesiastici ordinis viris. Qui secuti sunt Pontifices, sua & illi decora addiderunt, donec ad eam quae hodie visitur gloriam perventum est. Nam Bonifacius octavus, ut vulgò existimant, Cardinalibus purpurei coloris vestimenta dedit. Paulus verò secundus, ut in ejus vita narrat Platina, primo pontificatus sui anno eis pannum ejusdem coloris dono dedit, quo equos vel mulas sternerent dum equitant. *Voluit praeterea, subdit statim Platina, in decretum referre ut galeri Cardinalium ex serico coccineo fierent. Sed id quòd minùs decerneretur vetuere illi qui bene sentientes diminuendam esse Ecclesiae pompam, non augendam cum detrimento Christianae religionis, praedicabant.* His ita enarratis de Legatorum insigniis, persequamur instituti nostri rationem.

CAPVT LIII.

Synopsis.

I. Mala fama Legatorum haud dubiè Romanos

V ij

Pontifices agrè habebat. Romana Ecclesia non solet neque vult decretis suis patenter obviare. Bona fama valde necessaria est Ecclesie Romana. Eadem, licet aliqua interdum toleret, nunquam à concordia canonice traditionis discedit. Ob res tamen à Legatis perperam gestas penitus aliquando Summos Pontifices quòd amplissimam potestatem concessissent Legatis.

II. Cum Gualdus Ostiensis Episcopus nonnulla præter fas jusque præsumpisset in Gallia, commovit ea res Gregori VII. animum, qui omnino ita hanc causam exaggerat ut planè appareat penitus illum quòd ista à Legato acta fuissent.

III. Richardus Abbas Massiliensis, qui legatione Hispanica abusus insolenter erat, tandem revocandus fuit. Contigit istud sub Urbano secundo.

IV. Hiacyntus Bobo cum auctoritate legationis translationem cujusdam Episcopi peregrisset, castigatus est ab Alexandro III. ut docet Innocentius III.

V. Et hunc quoque Innocentium penitus dubium non est quòd Cencium Legatum in Siciliam misisset. Colligitur istud ex epistola ab eo scripta ad Legatum.

VI. Conradus Marpurgicus Legatus in Germania constitutus adversus novos quosdam hereticos, ferro flammâque grassatus, multos nimis præcipui sententia damnavit, ut scribit Godefridus.

VII. Istud ipsum probatur ex epistola Archiepiscopi Moguntini & fratris Bernardi. Docet autem Albericus Gregorium, his audis, penitus esse quòd tantam potestatem Conrado permisit unde talis confusio emerit.

VIII. Eidem Gregorio necessarium fuit revocare ex Anglia Ottonem Legatum, ob motus occasione Legati exortos in ea regione.

IN FELICES illi eventus quos in superioribus capitibus enarravimus, & mala fama Legatorum, quæ sedem apostolicam onerabat, haud dubiè in animis Pontificum Romanorum agrè accipiebantur. Verùm quia ea est Romanæ Ecclesie consuetudo, quemadmodum observat Ivo Carnotensis Episcopus, ut neque soleat neque velit decretis suis patenter obviare, toleranda aliqua fuerunt; ne si statim quorumlibet Legatorum facta in questionem adducerentur, bona Romanæ Ecclesie fama periclitaretur, quam sedi illi valde necessariam esse ait idem Ivo. At cum Legatorum crimina adeo erant manifesta ut nulla arte, nulla dissimulatione regi possent, adeoque tolerari non deberent, tum Romana Ecclesia sequebatur regulam à Gregorio VII. constitutam, qui sic scribit ad Sancium Regem Aragonum: Solet enim sancta & apostolica sedes pleraque considerata ratione tolerare, sed nunquam in suis decretis & constitutionibus à concordia canonice traditionis discedere. Itaque cum Legati, gradus & ordinis sui immemores, potestatem quam acceperant in apertam licentiam vertebant, tum verò fremere & indignari Romani Pontifices, & si decens fuisset, facta Legatorum mittere in irritum. Verùm quia periculum erat ne infamis apo-

stolicæ sedis inconstantia notaretur, Romani Pontifices non palam quidem rescindebant quæ acta à Legatis in provinciis essent, sed tamen interdum eos penitus quòd amplissimam potestatem Legatis concessissent.

II. Initium faciamus à Gregorio septimo. Pontificatu ejus, Gualdus Ostiensis Episcopus & sedis apostolicæ in Aquitania Legatus nonnulla præter fas factæque, ut Baronijs ait, præsumpserat. Nimirum quosdam Episcopos injustè excommunicaverat, quosdam inordinatè deposuerat, alios immeritò interdixerat. Certum erat Gregorio acta Legatorum non esse abroganda. Et tamen cum nollet infamiam pravi judicij ad se usque pertingere, ut ejus verbis utamur, in Giraldu nonnihil commotus, asperioribus eum verbis perstrinxit, simul modum præscribens quem tenere oporteat ut justæ provincialium querelæ sopiantur. Et omnino ita hanc causam exaggerat ut planè appareat nihil aliud eum per ea tempora maluisse quàm ne Giraldu auctoritate Legati instructus fuisset, ob honorem scilicet apostolicæ sedis. Extant Gregorij literæ ad Giraldu, quas lætor consulere potest.

III. Idem Gregorius Legatum in Hispaniam misit Richardum Abbatem Massiliensem. Multa is (ut Mariana ait) insolenter facere videbatur, & concessa ad salutem potestate maxima & amplissima ad quæstum & tyrannidem abusi: res publica sursum deorsum agebatur. Romani Pontificis nomen & majestas importunis Legati actionibus sugillabatur. Vivente Gregorio, mansere quæ constituta gestaque à Richardo fuerant, nullo obsistere aucto. Immo tanta ejus auctoritas erat, tanta dignatio, ut licet eum Victor III. Gregorij successor excommunicasset in synodo Beneventana, semper tamen apostolicæ sedis vices ageret in Hispania. Sed cum ille multa, uti diximus, ageret insolenter, Bernardus Toletanus Archiepiscopus, cujus dignitas tum surgebat, ad subvertendum Legatum Romanum profectus, eò pervenit sub initia pontificatus Urbani secundi, à quo obtinuit uti Legatus Richardus revocaretur, ut docet Rodericus Archiepiscopus Toletanus his verbis: Verùm quia Richardus Legatus se gerebat in aliquibus minus cautè, religione & auctoritate compefcuit attentata, adeo quòd ille Richardus legatione privatus, fuit ab Urbano Summo Pontifice revocatus.

IV. Hiacyntum Bobonem Tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem, qui postea fuit Romanus Pontifex dictus Celestinus tertius, Hispania, ut Marianæ verbis utamur, Legatum priorum Pontificum diù habuit, præcipuè verò tempo-

Ivo epist. 160.

Eadem epist. 291

Gregor. VII. lib. 2. epist. 50.

ribus Alexandri tertij, sub quo plures in Hispania synodos ab Hiacyntho celebratas fuisse reperio. Suetus potestati & imperio animus multa tentavit quæ varias querelas excitarunt, ut alibi observabimus. Nunc factis sit admonere castigatum fuisse illum ab Alexandro, quia præsumperat peragere translationem Episcopi ab una sede in aliam. Testatur istud Innocentius III. ad Cencium Cardinalem scribens, qui, ut statim dicitur, Trojanum Episcopum transtulerat ad Ecclesiam Messanensem. Nam cum factum illius culpasset, demum addit: *Non ergo in ejus odium vel ad injuriam tui reputes esse factum, sed ut privilegium Petri maneat inconcussum; cum etiam felicis memorie Alexander Papa predecessor noster quasi simile fecerit, obviando præsumptioni Legati quem in Hispaniam destinarat, volenti simile attentare.*

V. Innocentium quoque tertium non dubito quin pœnituerit quod amplissimam potestatem tribuisset Cencio Presbytero Cardinali Tituli sancti Laurentij in Lucina, quem, uti dictum est supra, Legatum constituerat in regno Siciliae. Is propria auctoritate, inconsulto Pontifice, qui translationes Episcoporum ad solum Pontificem Romanum pertinere declaraverat, Galterum Trojanum Episcopum ad Panormitanam Ecclesiam transtulerat. Graviter & iniquo animo id tulit Innocentius, ut patet ex epistola ab eo scripta ad Legatum, ex qua colligere possumus pœnituisse illum quod Cencium Siciliae Legatum creasset. *Nisi specialis illa dilectio, inquit, quam ad personam tuam habuimus & habemus, justum immo justissimum motum nostri animi temperaret, pœna docente cognosceres quantum in personam tuam excesseris, quantum in Romanam Ecclesiam deliqueris matrem tuam, quæ cum te nutritur & exalaverit, tu eam penitus sprevisse videris. Tu autem spretis canonicis sanctionibus & consuetudine generali, motu proprio præsumpsisti, quod nec factum fuit nec auditum, venerabilem fratrem nostrum Trojanum Episcopum regni Siciliae Cancellarium prætere speciale mandatum nostrum de Trojana Ecclesia ad Panormitanam de facto, quia de jure non potuisti, transferre. Sed altius penetravit dolor Innocentij, cum temperamentum à se allatum in hac causa contemptum vidit à Gualtero per summam audaciam. Tum puto Innocentium ex intimo cordis sensu pœnituisse concessæ Cencio legationis, cum obfisti sibi videret in re magni momenti.*

VI. Anno MCCXXXIII. cum quædam foedissima hæresis suborta esset in Germania, Gregorius IX. ei abolendæ intentus, Episcopis quibusdam illarum partium,

tum etiam Magistro Conrado Marpurgico, viro eloquentiæ sacræ laude insigni, qui sanctæ Elizabeth Hungarorum Reginae à confessionibus fuerat, injunxit uti terribilissimam illam luem conscriptis quamprimum cruce signatis præfocarent. Hæc tantum Gregorius. At Conradus, ut erat homo haud dubie fervidus, ferro flammæque grassandum putavit. Quos enim semel suspicatus erat hæresi illa imbutos esse, tamen innocentes essent, seque hæreticos non esse palam & apertè contestarentur, flammis addici jubebat, nisi faterentur se reos esse. *Nam & propter veras hæreses, inquit Godefridus monachus sancti Pantaleonis ad Coloniam, & propter fidas, multi nobiles & ignobiles, Clerici, monachi, inclusa, burgenses, rustici, à quodam fratre Conrado ignis supplicio per diversa Teutoniae loca (si fas est dici) nimis precipiti sententia sunt addicti. Nam eodem die quo quis accusatus est, seu justè seu injustè, nullius appellacionis, nullius defensionis refugio proficiente est damnatus & flammis crudeliter injectus.*

VII. Extat in Chronico Alberici monachi Trium fontium epistola Archiepiscopi Moguntini & fratris Bernardi Dominicani, qui fuerat olim Pœnitentiarius Papæ, ad Gregorium IX. in qua describuntur quæ per eundem Conradum sævè ac crudeliter gesta tum in Germania fuere. Inter cetera verò ista dicunt, quæ optimè congruunt cum narratione Godefridi: *Et horum accusatio paulatim cepit ascendere à rusticis ad burgenses honorabiles & eorum uxores, inde ad castellanos & nobiles, in fine ad Comites propè & longè positos. Et Magister nulli quantumvis alta persone locum dedit legitima defensionis, nec etiam consistere proprio sacerdoti; sed accusatum oportuit consistere se hæreticum esse, buffonem, catum, pallidum virum, & hujusmodi monstra dissidentie pacis in osculo saluasse. Taliter quidam catholici abjudicati maluerunt innocenter cremari & salvari quàm mentiri de crimine turpissimo, cujus non erant conscij, & supplicium promereri. Quibus ipse Magister martyrium promittebat. Alij infirmi potius elegerunt mentiri quàm comburi. Et infra: Et facta est confusio à seculis inaudita. Ego Archiepiscopus Magistrum Conradum primo solus, postea cum duobus Archiepiscopis Coloniensi & Treverensi, monui ut moderatius & discretius in tanto negotio se gereret. Qui non acquievit; sed tandem contra nostram monitionem crucem publicè predicavit Moguntia. Quo viso, quidam ex illis interfecerunt eum prope Marburgh. Addit post ista Albericus: *Quid ad hæc Dominus Papa rescripserit, nondum scimus; nisi quod pœnitet eum satis quod tantam dicto Magistro Conrado potestatem permisit unde talis confusio emerit.**

Chronico Alberici MS. in Bibliotheca regia.

VIII. Misit idem Gregorius in Angliam Legatum Ottonem Diaconum Cardinalem Tituli sancti Nicolai in carcere Tulliano anno millesimo ducentesimo trigesimo septimo. Cùm verò is multa insolenter ageret & Anglorum animos fiducia legationis exulcerasset, Gregorius, qui jam tum intelligebat quantum invidia Romanæ sedis ex his pessimis Legati facinoribus creabatur, facti pœnitens, eum revocavit. Narrat ista Matthæus Parisius his verbis: *Eodem tempore Dominus Papa & tota Curia Romana audiens tot tumultus in Anglia fuisse subortos pro alienigenarum multitudine quam Rex inconsultè vocaverat, & pro adventu Legati in Angliam, quem similiter in depauperationem suorum in Angliam attraxerat, multòsque contra ipsum commoveri, sub magna eundem Legatum festinatione revocando, rigorem ejus temperavit.*

Math. Paris. pag. 405. edit. Tigur.

CAPVT LIV.

Synopsis.

I. Romani pontifices interdum, ut caris suis gratificarentur, occasionemque darent opum brevi compendio parandarum, legatione illos sua ornabant. Probat ex Ivone Carnotensi.

II. Probat etiam ex epistola Leodiensium adversus Paschalem II. qui scribunt Legatos à latere Romani Pontificis exeuntes ad ditanda marsupia discurrere.

III. Apertius adversus corruptelam illam declamat sanctus Bernardus, qui salutem populi Legatis viluisse scribit pro auro Hispania. Adnotat Baronius ista scripta esse à sancto Bernardo adversus frequentiam legationum.

IV. Si quid mali suspicari liceret de moribus Innocentij III. prosum esset affirmare non ob aliud eum misisse in Angliam Joannem Ferentinum quam ut ei daret occasionem ditescendi. Quippe is Angliam perlustravit tantum, ac statim abiit cum magna pecunia summa quam vi & auctoritate legationis corrogaverat.

V. Conradus Episcopus Portuensis in Galliam missus ab Honorio III. necesse habuit pignori in sumptus legationis tradere ornamenta sua. Verum spes erat illum ex legatione reportaturum unde solvendo esset illis quibus oppignerata res erant.

VI. Nebulo quidam Legatum apostolica sedis agens in Dania ad divitias ex scelere atque emenita dignitate comparandas, in carcerem conjicitur ab Archiepiscopo Lundeni.

I. **A**PERTA semel janua divitiarum comparandarum per legationes, Romani Pontifices, ut caris suis gratificarentur, legatione illos sua ornabant, sicque instructos ad provincias mittebant opulentas & ad obsequium inclinatas. Quo fiebat ut qui pauperes & inopes accedebant ad provincias, repente divites facti, eas statim deponerent; adeo ut non ob aliud venisse viderentur, ut innuit Ivo Carnotensis, quam ut provinciam raptarent sub umbra legationis.

Hæc sunt ejus verba ad Paschalem secundum Summum Pontificem: *Cùm enim à latere vestro mittitis ad nos Cardinales vestros tanquam filios uterinos, quia in transitu apud nos sunt, non tantum non possunt curanda curare, sed nec curanda prospicere. Inde est quòd multi prepositorum facta gladio linguæ ferire cupientes, dicant sedem apostolicam non subditorum querere sanitatem, sed suam aut lateralium suorum querere commoditatem.*

II. Vulgatissimam per ea tempora fuisse querelam illam colligitur ex epistola Leodiensium adversus Paschalem secundum, à quo fuerant excommunicati. Scribentes ergo apologiam, reddentisque fidei suæ rationem, ita de Legatis scribunt: *Illos verò Legatos à latere Romani Episcopi exeuntes, & ad ditanda marsupia discurrentes, omnino refutamus, sicut temporibus Zozimi, Celestini, Bonifacij, Concilia Africana probaverunt.*

III. Apertius adversus illam corruptelam declamat sanctus Bernardus ad Eugenium III. scribens, satis innuens Legatos apostolicæ sedis ad ditanda tantum marsupia discurrere, neque ullo in loco diù consistere nisi quanto tempore opus est ad colligendas pecunias. *Vestri, inquit, qui terram austram sæpe visitant, ecce hi sciunt, & possunt dicere tibi. Eunt & redeunt per medium illorum, aut transeunt secus. Sed quid boni adhuc cum illis egerint, necdum audivimus. Et forsitan audissemus, nisi pro auro Hispania salus populi viluisset. Rectè autem adnotat illustrissimus Cardinalis Baronius sanctum Bernardum heic deplorare frequentes legationes, quæ sine fructu erant, & lucri tantummodo causa suscepræ.*

IV. Scio Innocentium III. nihil pro sua prudentia egisse unde colligi posset apertus bonæ disciplinæ contemptus, cunctaque quæ ab eo acta sunt ordinata fuisse, saltem in speciem, secundum regulas antiqui juris. Deinde magnitudo animi istius Pontificis non sinit ut quicquam fordidum ab illo patrari potuisse suspicemus. Quòd nisi notæ essent ingentes hominis virtutes, facile cuivis esset suspicari non ob aliud eum misisse in Angliam Joannem Ferentinum quam ut occasionem ei daret opum brevi compendio parandarum. Nam ille non aliter provinciam lustravit quam solent prædones & raptatores, nihil omittens ut brevi ad maximas opes venire posset, dein citò abiit cum amplissima præda, parum aut nihil sollicitus de statu Ecclesiarum Britannicarum. Quippe Angliam tantum perlustravit, ut ait Matthæus Parisius, non visitavit, non correxit, non emendavit; sed, quod erat præcipuum in ea legatione, *magnam pecuniam summam con-*